

Автор статті:

Руслана Михалкіна,

студентка

спеціальності «Соціальна педагогіка»

Науковий керівник:

Інна Літяга,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальних технологій

РОБОТА З МОЛОДИМИ СІМ'ЯМИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ

Постановка проблеми: Сім'я – одна із найбільших цінностей, створена людством за період свого існування. Жодна нація, жодне історичне суспільство не обходиться без сім'ї. Молоде подружжя, створюючи свою сім'ю, намагається відтворити в житті свої ідеальні моделі сімейного життя. Проте не завжди все виходить легко і без труднощів, безумовно виникають проблеми, перш за все на побутовому, соціально-психологічному та соціально-педагогічному рівнях, що потребують уваги з боку механізмів соціальної політики держави. Основними проблемами молодих сімей вважають матеріальні (низькі заробітні плати, відсутність житла); психологічні (відсутність взаєморозуміння, поваги та неправильний розподіл сімейних ролей); соціальні (відсутність правил внутрішнього розпорядку сім'ї, моральних та духовних цінностей); юридичні (незнання своїх прав, обов'язків та законів, що стосуються сімейного життя).

Соціальна підтримка молодих сімей як форма соціальної роботи є необхідною складовою діяльності держави відносно суспільства. Саме така підтримка може забезпечити підвищення показників якості життя населення України та підвищити демографічні показники. Соціально-педагогічна робота з молодію сім'єю – це система взаємодії соціальних органів держави, суспільства та сім'ї, спрямована на поліпшення умов її життєдіяльності, розширення можливостей у реалізації прав і свобод, визначених міжнародними та державними документами, забезпечення повноцінного фізичного, морального й духовного розвитку всіх її членів, залучення до трудового, суспільно-творчого процесу. Соціально-педагогічна робота з сім'єю у сфері соціальної роботи є організаційно-консультативною та правозахисною, оскільки спрямована на створення умов для реалізації прав, інтересів дітей та молоді, інших членів родини.

Аналіз наукових досліджень. Сучасні наукові дослідження соціальних проблем молодих сімей в Україні представлені в роботах українських дослідників, наукові пошуки яких розкривають теоретичні основи соціально-педагогічної діяльності сім'єю (І. Зверева, Г. Лактіонова, Л. Штефан, С. Харченко), характеризують напрями соціально-педагогічної роботи з сім'єю – підготовки молоді до сімейного життя (В. Кравець), формування усвідомленого батьківства і батьківської компетентності (Т. Алексєєнко, З. Зайцева), культури сімейних стосунків і педагогічної культури батьків (В. Костів, М. Стельмахович) [1, с.2].

Виклад основного матеріалу. Пріоритет у соціально-педагогічній роботі з сім'єю належить центрам соціальних служб для молоді, які здійснюють соціальну профілактику, соціальний патронаж, соціальну реабілітацію, надають соціально-психологічну, психолого-педагогічну, соціально-медичну, соціально-правову, інформативно-консультативну, психотерапевтичну допомогу та підтримку молодому подружжю для поліпшення його життєдіяльності у тісній співпраці з соціальними педагогами системи освіти та виховання. Соціальна підтримка молодих сімей є одним з головних компонентів діяльності соціальних служб. На сьогоднішній день майже всі молоді подружжя потребують підтримки на всіх рівнях життєдіяльності: актуальною є проблема планування сім'ї та насамперед, її створення, офіційна реєстрація шлюбу. Зростання кількості розлучень, конфліктів між подружжям, між батьками та дітьми провокує

виникнення стресової ситуації, що у свою чергу призводить до нестабільності у відносинах; найбільш тяжкою є проблема алкоголізму та інших залежностей [2, с.4].

Один із важливих принципів соціальної роботи з молодю сім'єю – це принцип самозабезпечення сім'ї, дотримання якого допомагає організації соціальної допомоги для стимуляції внутрішніх резервів сім'ї, вирішення власних проблем. Крім того, соціальна робота з молодю сім'єю спрямовується не тільки на родину в цілому, а й окремих її членів (дитину, матір, батька та інших членів сім'ї). Ефективність реалізації основної мети і завдань соціально-педагогічної роботи з молодю сім'єю забезпечується при врахуванні типології та категорії сімей, які потребують різних видів соціально-педагогічного впливу, застосуванні відповідних форм і методів роботи.

Період становлення молоді є найбільш ризикованим періодом сімейного життя. Адже саме в даний період подружжя намагається знайти спільну мову на побутовому рівні, визначитися з сімейними ролями, обов'язками, правилами та моральними цінностями. Молодою вважається сім'я, коли подружжя проживає три роки з моменту офіційної реєстрації шлюбу, в якій вік чоловіка та дружини не перевищує тридцяти років і мають неповнолітніх дітей. Поняття «молода сім'я» з'явилося в науковій літературі та в офіційних документах на початку 1980-х років. Молода сім'я є суб'єктом відновлення суспільства та об'єктом сучасної соціальної політики. Специфіка молоді сім'ї полягає у процесі становлення правил, ролей, цінностей, інтенсивного розвитку взаємовідносин між подружжям. В перші роки подружнього життя відбувається соціалізація в суспільстві та в сімейному колі всіх її членів. Саме на молодих людей покладаються в першу чергу демографічні обов'язки і виконати їх одне з перших завдань сім'ї як соціального інституту.

Молода сім'я відрізняється від інших типів сімей саме тим, що основний напрямок її розвитку полягає у відносинах між чоловіком та дружиною, які є ключовими в сімейному середовищі і відіграють важливу роль у вихованні нащадків. Основні напрямки соціально-педагогічної роботи з молодю сім'єю:

- підготовка молоді до сімейного життя;
- робота з молодими сім'ями щодо стабілізації сімейних стосунків;
- допомога батькам у розв'язанні проблем сімейного виховання;
- соціальна реабілітаційна робота з сім'єю.

Підготовка молоді до сімейного життя передбачає формування навичок здорового способу життя, психолого-педагогічні, юридичні, економічні, медичні знання з питань становлення особистості, розвитку комунікативних навичок, формування статево-рольової ідентифікації, корекції особистих проблем, духовного виховання, знання з сексології шлюбу та сім'ї, створення власного іміджу, знання медико-соціальних проблем алкоголізму, наркоманії, профілактики захворювань, планування сім'ї та збереження репродуктивного здоров'я молоді, збереження вагітності, розвитку сімейних традицій, народження здорових дітей і т. д.

Формами роботи з молодю сім'єю є: мобільні початково-практичні курси, навчально-консультативні пункти (у тому числі виїзні у сільській місцевості), вечірні жіночі та юнацькі гімназії, клуби для дівчат, кабінети Довіри; лекторії, дискусійні клуби, спеціалізовані служби (Служба знайомств, Пошта довіри, Школа молодого подружжя, Телефон довіри) тощо [4]. Для соціальної підтримки молоді сім'ї застосовуються такі методи роботи як тренінги умінь спілкування та поведінки в різних стресових і критичних ситуаціях, тестування, індивідуально-групові психологічні консультації, психологічний

театр мініатюр, лекції та семінари, проєктивні методики діагностики, інші методи соціально-педагогічної діяльності [2, с.4].

Отже, соціально-педагогічна діяльність з молодими сім'ями спрямована на підтримку та соціально-педагогічний супровід життєдіяльності сім'ї, передбачає наявність чітко визначених критеріїв та їх показників ефективності (якісних і кількісних характеристик властивостей та станів соціального об'єкта), полягає у вирішенні соціальних, психологічних та педагогічних проблем сім'ї, спрямована на забезпечення основних функцій сім'ї. Соціальні педагоги та працівники можуть виконувати роль соціального партнера, консультанта молодій сім'ї, яка в разі потреби має змогу отримувати комплексну соціальну допомогу та соціальну підтримку, звернувшись в спеціальні соціальні служби.

Використана література:

1. Архипова С. П. Соціально-педагогічні технології роботи з неблагополучними сім'ями / С. П. Архипова, Г. Я. Майборода, О. В. Тютюнник // Методи та технології роботи соціального педагога : навч. посіб. — К.: Слово, 2011. — С. 242-261.
2. Батіщева Г. О. Робота соціальних служб для молоді з молодією сім'єю : [метод. рекомендації]. / О. Г. Батіщева, З. Г. Зайцева — К.: А.Л.Д., 1996. — 213 с.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка : схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. заклад.] / О. В. Безпалько — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 208 с.
4. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога. — [Навч. посіб. для ВНЗ] / Л. М. Завацька. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. — 240 с.